

EA 31175

SE 877

EA 31175

Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku põhimäärus.

(Alus: Kirikute ja usuühingute seadus Riigi Teataja 107 — 1934.)

Sissejuhatus.

I.

Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku, olles Püha Üleilmlise Apostliku-õigeusu Kiriku osa, omab kõik need õigused ning kohustused, mis nähtud ette Kiriku kohta Eesti Vabariigi vastavates seadustes ja käesolevas põhimääruses või nende põhjal selleks õigustatud asutuste ja organite poolt väljaantud seadlustes ja korraldavates sundnormides.

II.

Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku kogudus, olles selle Kiriku osa, omab kõik need õigused ja kohustused, mis nähtud ette koguduse kohta Eesti Vabariigi vastavates seadustes ja käesolevas põhimääruses või nende põhjal selleks õigustatud asutuste ja organite poolt väljaantud seadlustes ja korraldavates sundnormides.

III.

Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku ja temasse kuuluvate koguduste vahekorrad korraldatakse kõigepealt käesoleva põhimääruse eeskirjadega, siis Kiriku korraldavate organite poolt väljaantud seadluste ja korraldavate sundnormidega ja viimaks tsiviilseadustega.

IV.

Peale koguduste kuuluvad Eesti Apostliku-õigeusu Kirikusse veel kloostrid.

Klooster on Kiriku asutus, mille moodustavad Jumalakartlikud isikud, kes ennast eriti pühendanud Jumala teenimisele ja palvetamisele ning annud selleks vastava (munga) töötuse.

Kloostrid alluvad vahenditult Mitropoliidile ja Sinodile ning ei oma juriidilise isiku õigusi.

Kloostrite asutamine ja sulgemine kuulub Sinodi võimkonda.

V.

Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku koguduste vaimulikud ja köstrid alluvad oma ametikutse alal Kiriku organitele: praostitele, piiskoppidele, Sinodile ja Mitropoliidile.

VI.

Eesti Apostliku-õigeusu Kirikus on kolmeastmeline preestri ehk vaimulik amet: piiskop, preester ja diakon.

Vanim piiskop kannab Mitropoliidi ja vanemad piiskopid — ülempiiskopi nime.

Teenelised preestrid ülendatakse ülempreestriteks ning teenelised diakonid — ülemdiakoniteks.

VII.

Kõik Kiriku organite üldiseloomuga otsused, määrused ja korraldused avaldatakse teadmiseks Kiriku esinduskogu poolt määratud ametlikus Kiriku häälekandjas ning hakkavad maksma 10-dal päeval pärast nende avaldamist, kui see ei ole neis nähtud ette teisiti.

VIII.

Kaebuse andmine Kiriku administratiiv organitele või kohtule ei takista kaevatud otsuste, määruste või korralduste täitmist, kui käesolevas põhimääruses

ses ei ole see korraldatud teisiti või kui Kirikukohus ei ole pannud seisma nende täitmise kaebaja palvel.

Kaebuste ja protestide esitamiseks on üldiselt kahepäevane tähtaeg, kui see ei ole korraldatud teisiti.

IX.

Käesolevas põhimääruses sõna „Kirik“ (suure tähega) tähendab Apostliku-õigeusu Kirikut, sõna „kirik“ (väikese tähega) aga — templit või palvekoda.

Esimene osa.

Kirik.

I peatükk.

Üldmäärused.

§ 1. Eesti Apostliku-õigeusu Kirik (Mitropoolia), tunnustades oma peaks Issanda Jeesuse Kristuse, seisab vennalikus vahekorras kõigi Apostliku-õigeusu Kirikutega.

§ 2. Eesti Ap.-õigeusu Kirik on rahvakirik ja omab enesekorraldamise ja omavalitsemise õiguse.

§ 3. Kiriku eesmärk on: ühendada oma kogudusi ristiusu õpetuses ning tõsisel ja elavas usus Jumalasse Jumalasõna ja usuliste talituste — Jumalateenistuste, sakramentide ja palveteenistuste abil, et ühiselt areneda ja edeneda hingelunastuse töös, südame ja vaimuhariduses, kristlikus kõlbluses ja heategevuses.

§ 4. Kiriku õpetuse aluseks on: Pühakiri (vana ja uus testament), püha suusõna õpetus, Püha Üleilmlise Ap.-õigeusu Kiriku dogmad (põhiõpetused), pühade apostlite ning Üleilmlise Ap.-õigeusu Kiriku täiskogude ja kirikuisade kaanonid, kuna tema tegevuse aluseks peale loetletute on veel kohalikud seadused ja seadlused ning korraldavad sundnormid.

§ 5. Kirikul on järgmised sunduslikud usulised talitused: üldised Jumalateenistused — hommiku-, õhtu- ja lõunateenistus (liturgia), sakramendid: ristimine, salvimine, pühaõhtusöömaaeg, patutunnistamine (piht), preestriametisse pühitsemine, abielu (laulatamine) ja õlitamine; mitmesugused palveteenistused, surnute matmine ja hingepalved surnute eest, veepühitsemine kirikus või jõel, järvel ja allikal ning kiriklikud rongikäigud.

Usulised talitused koosnevad: pühakirja lugemisest, palvetest, lauludest ja jutlustest. Usuliste talituste pidamise kord ühes lugemiste, palvete ja lauludega on ette nähtud Ap.-õigeusu Jumalateenistuste-, talituste- ja palveteenistuste- ning lauluraamatutes.

Usuõpetuse ja usuliste talituste tundmiseks ning kristlikuks kasvatamiseks korraldatakse leeriõpetust ja asutatakse pühapäevakoole.

§ 6. Usuliste talituste pidajaiks on vaimulikud-piiskopid, preestrid ja diakonid, keda abistavad köstrid.

Piiskopiks, preestriks ja diakoniks pühitsetakse isikuid, kellel on kõrgema või keskkooli (seminari) usuteaduslik haridus.

Erikordadel võib, pärast vastava eksami sooritamist Sinodi poolt moodustatud komisjoni ees, pühitseda nimetatud ametitesse ka neid, kellel puudub eelpoolnimetatud haridus.

Köstriametisse astuvad peavad omama ametile vastava kutseoskuse või sooritama sellekohase eksami Sinodi poolt moodustatud komisjoni ees.

§ 7. Vaimulikkude ametriietus koosneb kahest pikast maani ulatavast kuuest, millistest pealmine (rjassa) on laiade käistega ja püst- või mahakeeratud kraega, kuna alumine on kitsaste käistega ja püstkraega.

Ametmärgina kannavad piiskopid panagiat (rinnakuju) ja preestrid — rinnaristi, milliste vorm ja kandmise kord on määratud kindlaks Kiriku vastavates korraldustes.

Usuliste talituste pidamisel kannavad vaimulikud nende ametastmele vastavaid ja Ap.-õigeusu Kiriku seadlustes ettenähtud kirikuteenistusrüüdeid.

§ 8. Eesti Ap.-õigeusu Kirik on juriidiline isik. Tema organid on: Mitropoliit, Piiskoppide Kogu, Kiriku täiskogu, Kiriku esinduskogu, Sinod (Kirikuvallitsus), revisjonikomisjon, piiskopid, piiskopkondade täiskogud ja nõukogud ning praostid, praostkondade täiskogud ja nõukogud ning Kiriku-kohtud.

II peatükk.

Mitropoliit.

§ 9. Mitropoliit on Eesti Ap.-õigeusu Kiriku kõrgem vaimulik juht ja eestseisja. Mitropoliidi valib Eesti Ap.-õigeusu Kiriku täiskogu vähemalt 1 piiskopi osavõtul eluajaks. Mitropoliit on ühtlasi Tallinna piiskopkonna pea piiskopiks. Tema asukohaks on Tallinn.

§ 10. Mitropoliidi eest palvetatakse kõigil Eesti Ap.-õigeusu Jumalateenistustel.

§ 11. Mitropoliidi ülesanded on: 1) esindada Eesti Ap.-õigeusu Kirikut riigi võimude ees ja läbikäimisel teiste Kirikutega; 2) kanda hoolt Kiriku seesmise ja välise heakorra eest; 3) kutsuda kokku Piiskoppide Kogu, Kiriku täiskogu ja esinduskogu; 4) esitada Kiriku täiskogule ja esinduskogule aruanded Kiriku seisukorrast; 5) pöörduda Eesti Ap.-õigeusu Kiriku poole õpetuskirjadega ja Ülemkarjase üleskutsetega; 6) hoolitseda püha salvi eest Kiriku jaoks; 7) anda piiskoppidele vennalikku nõu ja juhatust ning lahendada tarbekorral nende vahelisi arusaamatusi; 8) külastada kõiki Eesti Ap.-õigeusu Kiriku kogudusi ja pidada kohtadel Jumalateenistusi ning revideerida kogudusi isiklikult või oma esindaja kaudu, kutsudes kokku tarbekorral nende täiskogusid ja muid organeid; 9) võtta vastu piiskoppide peale antud kaebusi ja anda neile seaduslik käik; 10) anda armu ja vähendada oma äranägemisel Kirikukohtute otsustega määratud karistusi; 11) anda kandideerimise luba vaimulikkudele ja kõstritele ning kinnitada või määrata neid ametisse; 12) kinnitada või määrata ametisse ja vabastada ametist kloostrite juhatajaid ja praosteid ning nende abisid; 13) kinnitada ametisse kirikukohtunikke; 14) teha Kiriku kaanonite ja seaduste põhjal vaimulikkudele ja kõstritele hoiatusi, manitsusi ja noomitusi nende eluviisides ja ametikohuste pidamisel ettetulnud eksimuste puhul, neid ümber paigutada kohtadelt ja tagandada ametist ning tarbekorral keelata neile ametipidamine ajutiselt või jäädavalt ühes ametipühitsuse mahavõtmisega vaimulikkudelt või ilma selleta; 15) avaldada kirikliste teenete eest tänu, anda ametikõrgendust, autasu ja aumärke.

§ 12. Mitropoliidi otsused on lõplikud.

§ 13. Mitropoliidil on oma ametipitser pealkirjaga: „Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku Mitropoliit“.

Mitropoliidi asjaajamine sünnib Sinodi kantselei kaudu.

§ 14. Mitropoliidi ülalpidamise kulud määratakse Kiriku üldsummadest esinduskogu poolt vastuvõetud eelarve järgi. Vanaduse ja haiguse puhul, mis

takistavad ametipidamist, on Mitropoliidil õigus saada Kirikult pensioni, mille suuruse määrab esinduskogu riigiteenijate pensioni seaduse kohaselt.

§ 15. Mitropoliidi surma või ametist lahkumise korral läheb üle tema ametjärglasele tema ametiga seoses olnud mitteisiklik kiriklik varandus, nagu: ametmärgid, kirikuteenistuseriided ja raamatud, pühad kujud j.n.e.

§ 16. Mitropoliidi ametkoha vabanemisel täidab tema kohuseid kuni uue Mitropoliidi ametisse astumiseni vanem Eesti piiskop. Viimase puudumisel täidab Mitropoliidi administratiivalalisi ülesandeid Sinod.

§ 17. Mitropoliidi katedraalkirikuks on Kiriku täiskogu poolt määratud kirik.

III peatükk.

Piiskoppide kogu.

§ 18. Piiskoppide Kogusse kuuluvad: juhatajana — Mitropoliit ja liikmetena kõik Eesti Ap.-õigeusu Kiriku piiskopid oma ameti kestvusel.

§ 19. Piiskoppide Kogu ülesanded on:

- 1) usutõdede alalhoid ja nende seletamine Ap.-õigeusu seisukohalt;
- 2) pühakirja-, usuliste talituste-, kirikulaulu- ja usuõpetuse- raamatute tarvitamiseks soovitamise;
- 3) piiskoppide ametisse pühitsemine;
- 4) piiskoppide peale antud kaebuste otsustamine;
- 5) piiskopi kandidaatide nimekirja koostamine;
- 6) Jumalateenistuste pidamise korrasse ja Kiriku praktikasse puutuvate küsimuste lahendamine, ja
- 7) arvamise avaldamine Mitropoliidilt ettepanud küsimuste kohta.

§ 20. Piiskoppide Kogu käib koos Tallinnas tarvidust mööda Mitropoliidi kutsel ja on otsusevõimeline, kui koos vähemalt kaks piiskoppi, nende hulgas Mitropoliit.

Kõik asjad otsustatakse lihthäälteenamusega. Häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl.

§ 21. Kui piiskopi pühitsemiseks puudub Eestis tarvilik arv piiskoppe (2), siis võib pöörduda Mitropoliit või tema puudumisel tema asetäitja piiskop või ka viimase puudumisel Sinod Vabariigi Valitsuse loal palvega mõne teise Ap.-õigeusu Kiriku Valitsuse poole saata vajaline arv piiskoppe piiskopi pühitsemiseks.

IV peatükk.

Kiriku täiskogu.

§ 22. Eesti Ap.-õigeusu Kiriku täiskogu tegutseb kaanonite, seadluste ja käesoleva põhimääruse põhjal.

§ 23. Kiriku täiskogu juhatajaks on Mitropoliit ja liikmeteks: 1) kõik ametis olevad piiskopid; 2) Sinodi liikmed ja sekretär; 3) igast kloostrist üks valitud esindaja; 4) koguduste esindajad: igast kogudusest 1 vaimulik ja 1 ilmalik, keda valivad koguduste nõukogud.

Mitropoliidi loal võivad täiskogu koosolekutest võtta osa sõnaõigusega teiste Kirikute esindajad ja muud auvõõrad.

Sõna- ja hääleõigusega võivad täiskogu koosolekutest võtta osa ainult need kogudused, kes tasunud Kiriku eelarve korras neile määratud liikmeksud.

§ 24. Täiskogu liikmeteks ei või olla käesoleva põhimääruse §§ 93 ja 94 loetletud isikud.

§ 25. Koguduste esindajate valimisprotokollid saadetakse seitsme päeva jooksul pärast valimisi Sinodile, kes nende põhjal seab kokku täiskogu saadikute nimekirja, mille kinnitab Mitropoliit. Saadikute valimiste kinnitamata jätmisel korraldatakse Sinodi ettekirjutusel vastavates kogudustes uued valimised kahe nädala jooksul, arvates Sinodi ettekirjutuse kättesaamise päevast.

§ 26. Kiriku täiskogu kutsutakse kokku Mitropoliidi korraldusel kirjalikkude kutsetega, mis saadetakse välja ühes päevakorraga vähemalt 2 kuud enne koosoleku päeva.

Täiskogu koosolekud on: 1) korralised iga 5 aasta järele ja 2) erakorralised — tarviduse järele Mitropoliidi, Sinodi, esinduskogu või $\frac{1}{3}$ kõigi Eesti Ap.-õigeusu Kiriku koguduste nõukogude algatusel.

§ 27. Täiskogu on otsusevõimeline, kui on esindatud vähemalt pool Ap.-õigeusu Kiriku kogudustest.

Väiksearvulised kogudused võivad kokkuleppel naaberkogudustega saata ühiseid esindajaid, kusjuures täiskogu kvoorumi määramisel võetakse arvesse esindatud koguduste üldarv, kuid igal esindajal on hääletamisel ainult 1 hääl.

Kui täiskogu koosolekule ei ilmu tarvilik arv koguduste esindajaid, siis peetakse sama päevakorraga järgmisel päeval uus koosolek, mis otsusevõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata, tingimusel, et teistkordse koosoleku aeg oleks tähendatud esimese koosoleku kutsetes.

§ 28. Täiskogu juhatajale — Mitropoliidile valitakse abiks neli abijuhatajat: kaks vaimulikku ja kaks ilmalikku, kes juhatavad Mitropoliidi õnnistusel järgimööda koosolekuid. Samuti valitakse 6 liikmest koosnev sekretariaat ja moodustatakse tarbekorral vastavad komisjonid.

Täiskogu istungjärk algab Jumalateenistusega, koosolekud aga algavad ja lõpevad palvega.

§ 29. Täiskogu arutamisele ja otsustamisele kuuluvad Eesti Ap.-õigeusu Kiriku ellu puutuvad üldised ja põhimõttelised küsimused.

Täiskogu valib ka Mitropoliidi, piiskopid, Sinodi ja Kiriku revisjonikomisjoni liikmed ning Kiriku esindajad. Sinodi ja revisjonikomisjoni liikmetele valitakse sama palju kandidaate, kes kutsutakse ametisse valimisel saadud häälte arvu järjekorras.

Valitud piiskopid, Sinodi ja Kiriku revisjonikomisjoni liikmed ning Kiriku esindajad kinnitab ametisse Mitropoliit või tema asetäitja.

Oma ametisse valimisest teatab Mitropoliit Riigivanemale ja Konstantinopoli Patriarhile.

§ 30. Kiriku täiskogu päevakorra seab kokku Sinod Mitropoliidi nõusolekul. Kõik kavad ja materjalid, mis tulevad täiskogu otsustamisele, koostatakse ja töötatakse läbi Sinodis ning kantakse ette Sinodi kaudu.

Kõik piiskopkondade, praostkondade ja koguduste organite või Kiriku üksikute tegelaste kirjalikud ettepanekud päevakorda võetud küsimuste kohta peavad olema esitatud Sinodile vähemalt 2 nädalat enne täiskogu koosolekut.

§ 31. Täiskogu otsused tehakse lihthäälteenamusega. Häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl. Hääletamise viisi määrab täiskogu.

Otsused kantakse protokollis, mis kirjutatakse alla juhataja ja sekretariaadi poolt.

§ 32. Kui Mitropoliit ei ühine täiskogu otsusega, siis annab ta selle küsimuse ühes oma põhjendusega uueks otsustamiseks järgmisele täiskogule. Ei ühine Mitropoliit ka sel korral tehtud otsusega ja leiab, et see otsus pole vastuvõetav Eesti Ap.-õigeusu Kiriku usulisest seisukohast, siis on tal õigus

panna seisma selle otsuse teostamine ja otsida teid asja lahendamiseks kaanonilises korras.

V peatükk.

Kiriku esinduskogu.

§ 33. Eesti Ap.-õigeusu Kiriku esinduskogu on Kiriku korraldav organ. Tema juhatajaks on Mitropoliit ja liikmeteks kõik ametis olevad piiskopid, Sinodi esimees ja liikmed ning sekretär, piiskopkondade nõukogude esimehed ja liikmed, igast praostkonnast praost või tema asetäitja ja iga praostkonna täiskogult valitud ilmalik esindaja, igast kloostrist üks valitud esindaja, Tartu ülikooli Ap.-õigeusu-teaduse professor ja Petseri vaimuliku seminari esindaja.

§ 34. Kiriku esinduskogu kutsutakse kokku Mitropoliidi korraldusel kirjalikkude kutsetega, mis saadetakse välja ühes päevakorraga vähemalt 2 nädalat enne koosoleku päeva. Kiriku esinduskogu korralised koosolekud peetakse iga aasta, erakorralised — tarviduse järele Mitropoliidi või Sinodi algatusel.

§ 35. Kiriku esinduskogu koosolek on otsusevõimeline, kui koos vähemalt $\frac{2}{3}$ liikmetest.

Kui Kiriku esinduskogu koosolekule ei ilmu tarvilik arv liikmeid, siis peetakse 2 tunni pärast sama päevakorraga uus koosolek, mis on otsusevõimeline, kui sellele koosolekule on ilmunud vähemalt $\frac{1}{3}$ liikmetest, tingimusel, et teistkordse koosoleku aeg oleks tähendatud esimese koosoleku kutsetes.

§ 36. Kiriku esinduskogu avab juhataja — Mitropoliit, kellele abiks valitakse 2 abijuhatajat, kes juhatavad Mitropoliidi õnnistusel kordamööda koosolekuid.

Samuti valib koosolek sekretäri ja 2 abisekretäri. Otsused tehakse liht- häälteenamusega. Häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl. Hääletamise viisi määrab koosolek ise. Otsused kantakse prokoli ja kirjutatakse alla juhataja ja sekretäri ning nende abide poolt.

Mitropoliidi loal võivad esinduskogu koosolekutest võtta osa sõnaõigusega teiste Kirikute esindajad ja muud auvõõrad.

Esinduskogul on õigus kutsuda oma koosolekutele asjatundjaid ja kuulata ära nende arvamusi.

§ 37. Kui Mitropoliit ei ühine esinduskogu otsusega, mis tehtud põhimääruse § 38 ettenähtud küsimustes, arvatud välja p.p. 2 ja 3, siis annab ta selle küsimuse ühes oma põhjendusega uueks otsustamiseks esinduskogule tema järgmisel kokkutulekul.

§ 38. Kiriku esinduskogu arutamisele ja otsustamisele kuulub:

- 1) Kiriku usu- ja majanduselu arenemine ja edendamine;
- 2) Kiriku eelarvete vastuvõtmine ja aruannete kinnitamine;
- 3) Kiriku eelarves koguduste liikmemaksudena ettenähtud summa jaotamine praostkondade ja tarbekorral ka koguduste vahel;
- 4) kinnisvarade omandamine Kirikule, nende pantimine ja võõrandamine ning laenude tegemine üle 5.000 kr. Kirikute ja usuühingute seaduse § 29 ettenähtud korras;
- 5) Kirikuseadluste ja korraldavate sundnormide andmine;
- 6) kirikukohtunikkude valimine;
- 7) Sinodile tegevuse juhtnõõride andmine ja Sinodilt esitatud küsimuste lahendamine;
- 8) Kiriku põhimääruse muutmine ja täiendamine seaduses ettenähtud korras;

- 9) piiskopkondade ja abipiiskopkondade (vikariaatide) ning praostkondade asutamine ja likvideerimine, samuti ka koguduste ühest piiskopkonnast või praostkonnast teise ümberpaigutamine, ja
 10) Mitropoliidi poolt ette pandud Kiriku- ja usuellu puutuvate küsimuste lahendamine.

VI peatükk.

Sinod (Kirikuvalitsus).

§ 39. Eesti Ap.-õigeusu Kiriku Sinodi ehk Valitsuse liikmed on: kõik selle Kiriku piiskopid oma ameti kestvusel, arvatud välja Mitropoliit, ning Kiriku täiskogu poolt 5 aastaks valitud 4 vaimulikku ja 3 ilmalikku esindajat.

Valitud liikmed kinnitab ametisse Mitropoliit ja määrab valitud vaimulikkude hulgast esimehe.

Esimehe asetäitjaks valib Sinod oma liikmete hulgast abiesimehe.

Sinodi liikmete volitused kestavad uute liikmete ametisse kinnitamiseni.

§ 40. Sinod asub Tallinnas ja peab koosolekuid vähemalt kord kuus.

§ 41. Sinodi ülesanded on:

- 1) Kiriku huvide kaitsmine valitsus- ja kohtuasutustes ning eraisikute juures ja vastavate (üld- ja kohtulikkude) volikirjade väljaandmine;
- 2) Kiriku tulude ja kulude aasta eelarve ja aruande koostamine;
- 3) Kiriku täiskogu ja esinduskogu päevakordade koostamine ja nende päevakorda võetud küsimuste ettevalmistamine;
- 4) praostite ja vaimulikkude ning muude erakorraliste kirikliste koosolekute korraldamine;
- 5) usuteaduse ja vaimuliku laulu kursuste, vaimulikkude laulupidude, misjonipäevade ja loengute korraldamine;
- 6) õppeasutuste ellu kutsumine ja nende juhtimine;
- 7) Kirikuteenijate vanadekodude ja lastekodude asutamine;
- 8) heategevate-, misjoni- ja teiste selletaoliste ringide ning muude kiriklikkude organisatsioonide ellu kutsumine ja nende elu korraldamine;
- 9) Kiriku laulmise ja lugemise kunsti edendamine;
- 10) Kiriku ehitus- ja kujutava kunsti juhtimine ning Kiriku muuseumi avamine;
- 11) Kirikuseaduste-, usuõpetuse-, usuliste talituste-, kirikulaulu- ja palveraamatute, kalendrite ja teiste Ap.-õigeusu kirikuelu käsitaivate raamatute ja ajakirjade kirjastamine ja väljaandmine;
- 12) Kiriku varanduste, nagu kloostrite, Mitropoliidile ametialal kasutada antud varanduste j.n.e. otsekohene valitsemine ja Kiriku majanduselu juhtimine kui ka laenude tegemine kuni 5.000 kr. suuruses summas;
- 13) kloostrite ja koguduste aruannete läbivaatamine ja Kiriku tegevuse aruannete koostamine;
- 14) kloostrite ja koguduste revideerimine;
- 15) kogudustelt tulnud vaidlusküsimuste ja arusaamatuste lahendamine ja otsustamine;
- 16) Kiriku elu korraldavate normide selgitamine;
- 17) koguduste ja kloostrite asutamine ning likvideerimine;
- 18) loa andmine kirikutes korraldatavateks korjandusteks;
- 19) koguduste asjaajamise raamatute ja aruannete vormide kindlaks määramine;

- 20) Kirikuteenijatele üle 2-nädalise puhkuse ja välismaale sõidulubade andmine, ja
 21) üldse kõikide Kiriku asjade ajamine ning Kiriku ellu puutuvate küsimuste lahendamine.

§ 42. Sinodil on õigus esinduskogu istungite vaheajal edasi lükkamatu vajaduse korral panna maksma kirikuseadlusi ja korraldavaid sundnorme, esitades nad kinnitamiseks esinduskogu järgmisel istungil.

§ 43. Sinodil on õigus tagandada koguduse nõukogu ja juhatust või nende üksikuid liikmeid, pannes kogudusele ette valida tagandatute asemele uusi nõukogu või juhatuse liikmeid või määrates ise ajutisi liikmeid kuni uute liikmete valimisteni koguduse poolt.

§ 44. Sinodil on õigus panna seisma koguduste nõukogude ja juhatuste otsused ja korraldused, andes asja nõukogudele ja juhatustele uueks otsustamiseks. Jäävad nõukogud või juhatused endise otsuse või tehtud korralduse juurde, võib Sinod panna selle otsuse või korralduse uuesti seisma, ja nõukogu või juhatuse, kelle otsus või korraldus on pandud seisma, võib kaevata Kirikukohtule.

§ 45. Sinodi koosolekud on otsusevõimelised, kui on koos esimees või tema abi ja vähemalt 3 valitud liiget. Asjad otsustatakse lihthäälteenamusega. Häälte poolnemisel annab ülekaalu esimehe hääl.

Mitropoliidil on õigus võtta osa Sinodi koosolekutest sõnaõigusega ja neid juhatada.

§ 46. Sinodi liikmed ei või keelduda hääletamisest.

§ 47. Ei ole Sinodi liige nõus vastuvõetud otsusega, võib ta jääda eriarvamisele ja selle esitada kirjalikult 3 päeva jooksul pärast koosolekut. Eriarvamine lisatakse Sinodi protokollile juurde.

§ 48. Sinodi liikmete kandidaadid kutsutakse ametisse Sinodi poolt Kiriku täiskogul nende valimisel saadud häälte arvu järjekorras: vaimulik vaimuliku ja ilmalik ilmaliku asemele.

§ 49. Kõik Sinodi otsused protokollitakse. Protokollid kirjutatakse alla kõigi koosolekust osavõtnute poolt. Otsused astuvad jõusse Mitropoliidi kinnitamisega pärast kaebuse tähtaja möödumist.

Asja uuesti otsustamist võib võtta ette uute asjaolude avastumisel või esitamisel.

§ 50. Sinodil on õigus kutsuda oma koosolekule asjatundjaid ja kuulata ära nende arvamusi.

§ 51. Sinodil on oma kantselei.

Kantseleid juhatab sekretär, kelle valib Sinod oma liikmete hulgast või kutsub väljaspoolt ja kelle kinnitab ametisse Mitropoliit.

§ 52. Sinodilt väljasaadetavatele kirjadele kirjutavad alla esimees või tema abi või üks liikmetest ja sekretär.

§ 53. Sinodil on oma pitser pealkirjaga: „Eesti Ap.-õigeusu Kiriku Sinod“.

VII peatükk.

Kiriku revisjonikomisjon.

§ 54. Kiriku majanduslike tegevuse revideerimiseks valitakse täiskogu poolt 5 aastaks kolmeliikmeline revisjonikomisjon ühes vastava arvu kandidaatidega. Komisjon valib oma keskelt esimehe ja tema asetäitja.

Revisjonikomisjoni koosolek on otsusevõimeline, kui on koos vähemalt 2 liiget.

Revisjonikomisjoni liikmeteks ja nende kandidaatideks ei või olla Sinodi liikmed.

§ 55. Revisjonikomisjon on kohustatud vähemalt kord aastas revideerima Kiriku kassat, tulude ja kulude raamatuid, asjaajamist ja aruandeid, kui ka toimetama kontrollimist raamatutes näidatud varanduste olemasolu ja seisukorra üle.

Revisjonikomisjon on õigustatud ja kohustatud revideerima ka Kiriku asutuste ja ettevõtete majanduslist olukorda ja asjaajamist.

§ 56. Revisjonikomisjon teeb läbivaadatud raamatuisse revideerimise üle märkused, teatab leitud puudustest Sinodile ja annab oma tegevusest aru esinduskogule ja lähemale Kiriku täiskogule.

VIII peatükk.

Eesti Ap.-õigeusu Kiriku muud organid.

§ 57. Usuelu juhtimise ja järelevalve suhtes jaguneb Eesti Ap.-õigeusu Kirik piiskopkondadeks ja praostkondadeks. Nende organid tegutsevad Kiriku esinduskogult vastuvõetud seadluste ja korraldavate sundnormide järele kooskõlas käesoleva põhimäärusega.

Käesoleval ajal on kaks piiskopkonda: Tallinna ja Narva piiskopkond.

Tallinna piiskopkonnas on 9 praostkonda: Harju-, Lääne-, Petseri-, Pärnu-, Saare- ja Muhu-, Tartu-, Viljandi-, Viru- ja Võru praostkonnad.

Narva piiskopkonnas praostkondi ei ole. Praostkonna organite ülesandeid täidavad selles piiskopkonnas vastavad piiskopkonna organid.

§ 58. Piiskopkondade ja praostkondade piirid määrab kindlaks Kiriku esinduskogu — Mitropoliidi nõusolekul.

Samas korras sünnib ka uute piiskopkondade ja abipiiskopkondade (vikariaatide) ja praostkondade avamine ja seniste likvideerimine ning koguduste ümberpaigutamine ühest piiskopkonnast või praostkonnast teise.

§ 59. Piiskopkonna organid on: piiskop, täiskogu ja nõukogu ning revisjonikomisjon.

Kui piiskopkonna täiskogu ei pea soovitavaks või tarvilikuks valida piiskoppi ega nõukogu, siis täidab piiskopi ülesandeid Mitropoliit ja piiskopkonna nõukogu ülesandeid — Sinod.

§ 60. Piiskop on piiskopkonna vaimulik juht. Tema valitakse ametisse eluajaks Kiriku täiskogu poolt.

§ 61. Piiskopkonna täiskogu on piiskopkonna kõrgem võim.

Täiskogu juhatajaks on piiskop ja liikmeteks igast piiskopkonda kuuluvast kogudusest kaks valitud esindajat: vaimulik ja ilmalik.

§ 62. Piiskopkonna täiskogu kutsutakse kokku piiskopi korraldusel — korraliselt iga 5 aasta järele, erakorraliselt — vajaduse järele tema äranägemisel või Mitropoliidi või Sinodi või piiskopkonna nõukogu nõudmisel või $\frac{1}{3}$ piiskopkonda kuuluvate koguduste nõukogude sooviavaldusel.

Täiskogu koosolekuid juhatab piiskop, kellele valitakse 2 abijuhatajat.

Täiskogu on otsusevõimeline, kui esindatud vähemalt pool piiskopkonda kuuluvatest kogudustest. Kui täiskogu koosolekule ei ilmu tarvilik arv esindajaid, siis peetakse 2 tunni pärast sama päevakorraga uus koosolek, mis otsusevõimeline kokkutulnud esindajate arvule vaatamata.

Sõna ja hääleõigusega võivad täiskogul olla esindatud ainult need kogudused, kes tasunud piiskopkonna eelarve korras neile määratud liikmemaksud.

§ 63. Täiskogu arutamisele ja otsustamisele kuuluvad piiskopkonna ellu puutuvad küsimused. Täiskogu valib ka 5 aastaks piiskopkonna nõu-

kogu esimehe (vaimuliku) ja liikmed (2 vaimulikku ja 2 ilmalikku) ühes vastava arvu kandidaatidega ning kolmeliikmelise revisjonikomisjoni ja nende kandidaadid.

Valitud isikud kinnitab ametisse Mitropoliit.

Otsused täiskogu koosolekul tehakse lihthäälteenamusega.

Häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl.

§ 64. Piiskopkonna nõukogu on piiskopkonna täidesaatev organ. Tema arutamisele ja otsustamisele kuuluvad piiskopkonna asjaajamise, korraldamise ja järelevalve küsimused. Nõukogu peab koosolekuid tarvidust mööda ja on otsusevõimeline, kui koos esimees ja vähemalt pool liikmetest. Otsused tehakse lihthäälteenamusega; häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl.

Otsused kantakse protokollile ja kirjutatakse alla osavõtnute poolt ning astuvad jõusse piiskopi kinnitamisega pärast kaebuse tähtaja möödumist.

Piiskopil on õigus võtta osa sõnaõigusega piiskopkonna nõukogu koosolekutest ja neid juhatada.

§ 65. Piiskopil on õigus teha oma piiskopkonna kirikuteenijatele hoia-tusi, manitsusi, märkusi ja noomitusi nende eluviisides ja ametikohuste pidamisel ettetulnud eksimuste puhul, teatades sellest Mitropoliidile.

§ 66. Praostkonna organid on: praost, praostkonna täiskogu ja nõukogu.

§ 67. Praost on praostkonna vaimulik juht ning praostkonna täiskogu ja nõukogu juhataja. Tema revideerib isiklikult või oma esindaja kaudu temale alluva praostkonna koguduste kirikuteenijate tegevust ja koguduste asjaajamist ja olukorda.

§ 68. Praostil on õigus teha oma praostkonna kirikuteenijatele hoia-tusi, manitsusi, märkusi ja noomitusi nende eluviisides ja ametikohuste pidamisel ettetulnud eksimuste eest, teatades sellest Mitropoliidile.

§ 69. Praostkonna täiskogu on praostkonna kõrgem võim. Täiskogu kutsub kokku praost — korraliselt vähemalt kord aastas, erakorraliselt vajadust mööda oma äranägemisel või Mitropoliidi või Sinodi või praostkonna nõukogu nõudmisel või $\frac{1}{3}$ praostkonda kuuluvate koguduste nõukogude soovivaldusel.

Praostkonna täiskogu koosolekutest võtavad osa igast praostkonda kuuluvast kogudusest kaks esindajat: vaimulik ja ilmalik.

Täiskogu on otsusevõimeline, kui esindatud vähemalt pool praostkonda kuuluvatest kogudustest. Kui täiskogu koosolekule ei ilmu vastav arv esindajaid, siis peetakse 1 tunni pärast sama päevakorraga uus koosolek, mis otsusevõimeline kokkutulnud esindajate arvule vaatamata.

§ 70. Praostkonna täiskogu arutamisele ja otsustamisele kuuluvad kõik praostkonna ellu puutuvad küsimused. Täiskogu valib 5 aastaks praosti ja praostkonna nõukogu liikmed: 2 vaimulikku, kellest rohkem hääli saanud on praosti abi, ning 2 ilmalikku ühes vastava arvu kandidaatidega.

Praosti ja tema abi kinnitab ametisse Mitropoliit ja praostkonna nõukogu liikmed — Sinod pärast kaebuse tähtaja möödumist.

Mitropoliit võib määrata ametisse praosteid ja nende abisid ka oma äranägemisel, jättes ära valimised.

§ 71. Praostkonna nõukogu on praostkonna täidesaatev organ. Ta peab koosolekuid tarvidust mööda ja on otsusevõimeline, kui koos praost või tema abi ja vähemalt pool liikmetest. Otsused tehakse lihthäälteenamusega; häälte poolenemisel annab ülekaalu juhataja hääl.

§ 72. Praostkonna nõukogu arutamisele ja otsustamisele kuuluvad kõik praostkonna asjaajamise, korraldamise ja järelevalve küsimused.

§ 73. Praostkonna nõukogu otsused esitatakse Sinodile teadmiseks ja kinnitamiseks.

IX peatükk.

Kiriku varandused ja tuluallikad.

§ 74. Kirikul võib olla kinnis- ja vallasvara.

§ 75. Kiriku tuluallikad on:

- 1) annetused ja pärandused kinnis- kui ka vallasvaras;
- 2) kogudustelt Kiriku eelarve täitmiseks esinduskogu poolt määratud liikmemaksud;
- 3) korjandused ja summad, mis saadud näitemüükidest, loosimistest, loengutest, ettekannetest, kontsertidest, küünlate müügist ja teistest majanduslistest ettevõtetest;
- 4) varade müügist saadud summad, üürid, rendid j.n.e.;
- 5) Kirikult võõrandatud varanduste eest saadavad summad ja muud sissetulekud.

§ 76. Kirikul on õigus oma tulude suurendamiseks asutada kiriklike tööstus- ja kaubanduslike ettevõteteid, näit. küünlatehaseid, pühakujude ja kirikuriiete valmistamise töökodasid, raamatute ja kirikutarvete kauplusi, ladusid j.n.e.

X peatükk.

Kiriku tegevuse lõpetamine.

§ 77. Kirik lõpetab oma tegevuse, kui temasse kuuluvatest kogudustest jääb järele ainult üks.

§ 78. Likvideerimiseks valib Kiriku täiskogu 3-liikmelise likvideerimiskomisjoni, kes koostab 3 kuu jooksul Kiriku varanduste täieliku nimekirja, nõuab võlad sisse, tasub nõudmised Kiriku vastu ja annab ülejäänud varandused üle riigile Kirikute ja usuühingute seaduse § 31 ettenähtud korras.

Teine osa.

Kogudus.

I peatükk.

Üldmäärused.

§ 79. Ap.-õigeusu Kiriku kogudus on oma kiriku või palvekoja ümber koondunud Ap.-õigeusuliste ühendus ja moodustab Eesti Ap.-õigeusu Kiriku osa nende õiguste ning kohustustega, mis määratud kindlaks sellekohastes seadustes ja käesolevas põhimääruses.

§ 80. Koguduse liikmeteks loetakse kõik need isikud, kes on kantud sellistena koguduse liikmete nimekirjaraamatusse. Liikme õigused ja kohustused kestavad, kuni liige pole lahkunud või heidetud välja kogudusest.

Täisõiguslisteks koguduse liikmeteks võivad olla kodanliselt täisealised Eesti Vabariigi kodanikud.

Sõnaõiguseta liikmeteks on kõik alaealised koguduse liikmed.

§ 81. Kõik koguduse liikmed kantakse koguduse liikmete nimekirjaraamatusse. Viimases peavad leiduma iga liikme kohta andmed perekonna-, ees- ja isanime, elukutse, sündimise ja ristimise, armulaua käimise, majandusliste kohustuste täitmise, laulatamise ja kogudusse astumise kohta.

§ 82. Kogudusest lahkujatele annab preester oma allkirjaga ja koguduse pitsseriga kinnitatud tunnistuse nimekirjaraamatus leiduvate andmetega.

§ 83. Uusi koguduse liikmeid võtab vastu koguduse preester. Teistest Eesti Ap.-õigeusu kogudustest tulnud isikute vastuvõtmine sünnib nende koguduste preestritelt väljaantud tunnistuse põhjal.

Teiste usutunnistuste kogudustest ületulnud ja väljaspool usuühinguid või Kirikuid seisvaid isikuid võtab preester vastu ja ühendab kogudusega vastava sakramendi (ristimise, salvimise või pihi ja armulaua) läbi, kandes nad nimekirjaraamatusse tunnistuse põhjal, mis antud neile kas teise usutunnistuse koguduselt või perekonnaseisuametilt.

§ 84. Kogudusest võib astuda välja iga tema liige, teatades sellest koguduse preestrile isiklikult koguduse kantsleis, andes selle kohta vastava kirjaliku avalduse, või esitades posti kaudu sellekohase teadaande seaduslikus korras tõestatud allkirjaga.

Kogudusest lahkuja kui ka väljaheidetu on kohustatud täitma kõik oma kohustused koguduse vastu ka lahkumise aasta eest.

Kuni 16 a. vanuste laste koguduse liikmeks astumise või kogudusest lahkumise otsustavad nende vanemad või eestkostjad.

Kogudusest lahkunud või väljaheidetu ja surnud liikmed kustutatakse koguduse liikmete nimekirjaraamatust.

§ 85. Koguduse liikmete hulgast võib heita välja neid, kes kangekaelselt ei täida liikme kohuseid või kes rikkunud Kiriku korda või kes ei tunnusta usu- ning kõlbluse põhimõtteid või kes töötavad nende vastu. Kogudusest väljaheitmine sünnib koguduse nõukogu otsusega, mis pärast kaebuse tähtaja möödumist kinnitatud Mitropoliidi poolt.

§ 86. Kogudus omandab juriidilise isiku õigused Kirikute ja usuühingute seaduse § 12 ettenähtud korras.

§ 87. Koguduse organid on: täiskogu, nõukogu, juhatus, kirikuamet (kirikuteenijad) ja revisjonikomisjon.

§ 88. Kogudusel on oma pitsser pealkirjaga: „Eesti Ap.-õigeusu Kiriku N.N. kogudus“.

II peatükk.

Koguduse täiskogu.

§ 89. Koguduse täiskogu koosolekud on korralised ja erakorralised ning kutsutakse kokku koguduse juhatuse poolt. Korralised koosolekud peetakse iga 5 aasta järele, erakorralised aga tarviduse järele Mitropoliidi, Sinodi, piiskopi või praosti ettekirjutusel või koguduse nõukogu või juhatuse otsusel või koguduse preestri või vähemalt $\frac{1}{10}$ täisõigusliste koguduse liikmete sooviavaldusel.

Erakorralised koosolekud kutsutakse kokku hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates vastava ettekirjutuse, otsuse või sooviavalduse koguduse juhatusele teatavaks tegemise päevast.

§ 90. Vastavate ruumide puudumisel võib koguduse täiskogu pidada oma koosolekuid ka kirikus.

§ 91. Koguduse täiskogu kokkukutsumisest teatatakse kirikus pärast Jumalateenistust enne koosolekut kolmel pühapäeval või pühal, arvates juurde ka koosoleku päev, ja pannakse välja vastavad kuulutused. Rutuliste asjade korral võib kutsuda kokku koguduse täiskogu erakorraliselt ka lühema aja jooksul, tingimusel, et sellest teatatakse vähemalt 7 päeva ette kirikus Jumalateenistuse lõpul ja pannakse välja vastavad kuulutused.

Kuulutustes peab olema tähendatud koosoleku aeg, koht ja päevakord. Kuulutused pannakse välja kiriku ja koguduse kantselei välisustel. Koguduse juhatus võib tarvitada ka teisi teadaandmise viise.

Rutuliselt kokkukutsutud erakorralistel täiskogu koosolekutel ei või määrata koguduse liikmetele kohuslikke makse.

§ 92. Koguduse täiskogu koosolekust hääle- ja sõnaõigusega võtavad osa koguduse liikmed, kui nad on täisealised ja olnud koguduse täisõiguslikeks liikmeks vähemalt ühe aasta jooksul, arvatud välja §§ 93 ja 94 ettenähtud juhud.

§ 93. Koguduse nõukogul on õigus keelata ära osavõtmine täiskogu koosolekutele neile: 1) kes toorel viisil rikkunud head korda kirikus või täiskogu koosolekul või kes avaldanud lugupidamatust Kiriku või tema organite vastu; 2) kes ei täida üldiseid koguduse liikme kohustusi ega tasu liikmemaksu; 3) kes peab kõlvatut ametit või kes tuntud oma kõlvatute elukommete poolest, ja 4) kes ei ole käinud kahel eelmisel aastal pihil ja armulaual, arvatud välja juhud, kui see leidnud aset preestri poolt vabandavateks tunnustatud põhjustel.

P. p. 1—3 tähendatud isikud saavad tagasi oma õigused nõukogu otsusel, kui nad on kahetsenud oma eksimusi ja tõendanud oma meelearandamist.

Kehvadel koguduse liikmetel, kes juhatusel otsusel vabastatud liikmemaksu maksmisest, ei ole Täiskogu koosolekutel passiivvalimise õigust.

Kes pole käinud pihil ja armulaual oma koguduse preestri, vaid mõne teise preestri juures, peab esitama viimaselt sellekohase tõenduse oma preestri-le.

§ 94. Koguduse täiskogu koosolekutel osavõtmise õigust ei ole neil: 1) kes karistatud kohtu poolt õiguste kaotusega või kes on mõistetud süüdi raskest kuriteos või kuriteos, ja 2) kes avalikult ei tunnusta Ap.-õigeusu Kiriku sakramente.

§ 95. Koguduse täiskogu ise kontrollib temast osavõtivate liikmete õigusi.

§ 96. Koguduse täiskogu koosolekul arutamisele tulevad küsimused võtab päevakorda ja valmistab ette koguduse juhatus, kas oma algatusel või selleks õigustatud isikute või asutuste nõudel (§ 89). Küsimused, mis pole võetud päevakorda, ei või tulla täiskogu koosolekuil otsustamisele.

§ 97. Koguduse täiskogu koosoleku avab palvega koguduse preester või tema asetäitja. Koosolek on otsusevõimeline, kui peale koguduse preestri või tema asetäitja on kokku tulnud vähemalt pool § 92 ettenähtud täisõiguslistest koguduse liikmetest.

§ 98. Kui täiskogu koosolekule ei ilmu tarvilik arv liikmeid, siis peetakse uus täiskogu koosolek mitte enne, kui pool tundi ja mitte hiljem, kui 3 nädalat, arvates pidamata jäänud koosolekuajast. See uus koosolek on otsusevõimeline kõigi päevakorda võetud küsimuste lahendamiseks, vaatamata kokkutulnud liikmete arvule, arvatud välja need küsimused, milliste otsustamine on põhimääruses eriti korraldatud.

§ 99. Koguduse täiskogu valib oma liikmete hulgast juhataja, tarbekorral ka tema abi, ja sekretäri.

§ 100. Koguduse täiskogu võimupiiri kuulub üldiselt juhtnõõride andmine koguduse nõukogule ja juhatusel ning järelevalve nende tegevuse üle.

Eriti aga kuuluvad koguduse täiskogu arutamisele ja otsustamisele:

- 1) kiriku ja koguduse majade ning kirikuteenijate elamute ja kõrvalhoonete ehitamine ja parandamine;
- 2) kirikuteenijate valimine juhul, kui Mitropoliit ei pea tarvilikuks määrata kirikuteenijaid oma võimuga;

- 3) koguduse nõukogu liikmete, kirikuvanema, revisjonikomisjoni liikmete ja nende kandidaatide valimine;
- 4) koguduse nõukogu esimehe, tema abi ja teiste nõukogu liikmete ning teiste koguduse ametmeeste vastutusele võtmine;
- 5) kinnis- kui ka ajaloolise ja kunstilise väärtusega vallasvara võõrandamine, pantimine, vahetamine ja üle 6 aasta rendile andmine Kirikute ja usuühingute seaduse § 29 ettenähtud korras, ja
- 6) teised koguduse ellu puutuvad küsimused, mis Kiriku organid ning koguduse nõukogu ja juhatus peavad vajalikuks ette panna täiskogule arutamiseks ja otsustamiseks.

§ 101. Koguduse täiskogu juhataja valvab selle järele, et täiskogu hoiuks oma võimupiirides, ja paneb hääletamisele ettepanekud, koostades tarbekorral nendest otsuse kavad. Juhataja valvab ka täiskogu koosoleku korra järele, tehes korrarikkujatele märkusi, peatades vahelekõnelejaid, võttes tarbekorral kõnelejailt sõnaõiguse ja pannes ette heita välja koosolekul sõnakuulmata korrarikkujaid. Kui koosolijad ei jää rahulikuks kõigi nende abinõude tarvitusele võtmisest hoolimata, siis lõpetab juhataja koosoleku.

§ 102. Koguduse täiskogu koosolekul tehakse otsused lihthäälteenamusega, arvatud välja küsimused, milliste otsustamine on korraldatud põhimääruses teisiti. Kui hääled poolenevad, siis otsustab küsimuse juhataja hääl. Hääletamise viis määratakse kindlaks täiskogu poolt.

§ 103. Koguduse täiskogu otsused kui ka koosoleku käigu lühike kirjeldus kantakse protokolliraamatusse ühes täiskogu koosolekul avaldatud eriarvamistega, kui seesugused esitatakse. Koosoleku protokoll koostatakse võimalikult kohe ja kirjutatakse alla koosoleku juhataja, sekretäri ning vähemalt 5 täisõiguslise koguduse liikme poolt, kes valitud selleks täiskogu koosolekul koosolijate hulgast.

§ 104. Allakirjutatud täiskogu koosoleku protokoll loetakse ette kogudusele järgmisel pühapäeval kirikus või mõnes teises täiskogu poolt määratud kohas. Pärast protokollilt ettelugemist tähendatakse sellele, kelle poolt, millal ja kus see ette loetud; igal täisõiguslisel koguduse liikmel on õigus saada ära kirja koosoleku protokollist koguduse juhatuse poolt määratud tasu eest.

§ 105. Koguduse täiskogu koosolekutest, mille päevakorras on koguduse preestrisse puutuv küsimus või kirikuteenija valimine, tuleb teatada vähemalt kaks nädalat enne koosolekut praostile, kes on õigustatud võtma koosolekust osa kas isiklikult või oma esindaja kaudu. Praosti või tema esindaja mitteilmumine ei takista nimetatud küsimuste otsustamist.

§ 106. Täiskogu koosoleku otsustest, mis käivad seaduse või kirikukorra vastu või mis on kahjulikud kogudusele, annab preester teada Mitropoliidile seitsme päeva jooksul, arvates koosoleku päevast.

§ 107. Kui $\frac{1}{3}$ täiskogu koosolekust osavõtjatest ei ole rahul enamuse otsusega, siis võivad nad 2 nädala jooksul, arvates protokollilt ettelugemise päevast, esitada koguduse juhatuse kaudu põhistatud kaebuse praostile. Viimase otsuse peale võib kaevata Sinodile 2 nädala jooksul, arvates otsuse teada saamise päevast.

§ 108. Täiskogu koosoleku protokollilt ära kirjutatakse koguduse juhatuse poolt praostile 2 nädala jooksul pärast selle ettelugemist.

§ 109. Täiskogu koosoleku otsused, mis puudutavad kirikuteenijaid, koguduse poolt üle 500-kroonise laenude tegemist, erakorraliste maksude määramist, kinnisvarade ostmist, müümist, pantimist või nende rendile and-

mist üle 6 a., esitatakse Sinodile kinnitamiseks pärast kaebuse tähtaja möödumist.

§ 110. Täiskogu otsused, mis kuuluvad Kiriku organite või riigi võimu kinnitamisele, astuvad jõusse nende kinnitamisega.

IV peatükk.

Koguduse nõukogu.

§ 111. Koguduse nõukogu on koguduse korraldav organ. Nõukokku kuuluvad kõik koguduse kirikuteenijad ja kirikuvanem oma ameti kestvusel ning täiskogu koosolekul 5 aastaks valitud 8 kuni 25 liiget täiskogu äranägemisel, vastavalt koguduse liikmete arvule ja kohalikkudele oludele.

Nõukogu valitud liikmetele valitakse poole võrra väikesem arv kandidaate, kes kutsutakse nõukogu koosseisu nende valimisel saadud häälte arvu järjekorras.

Valitud liikmed ei või olla alla 25 a. vanad.

§ 112. Kui nõukogu liige ei täida korralikult oma kohustusi, siis arvatakse ta koguduse juhatuse ettepanekul nõukogu otsusega nõukogust lahkuks ja viimase asemele kutsutakse järgmine kandidaat.

§ 113. Nõukogu esimeheks on koguduse preester.

On koguduses aga kaks või rohkem preestrid, siis esipreester (§ 133).

Koguduse preester võib keelduda nõukogu esimehe ameti vastuvõtmisest. Samuti võib erilistel juhtudel Sinod keelata preestrile nõukogu esimehe ameti pidamist. Neil kordadel valib nõukogu esimehe oma liikmete hulgast ja koguduse preester on siis nõukogu abiesimeheks, kuna sel korral, kui esimeheks on preester, nõukogu valib abiesimehe oma liikmete hulgast.

§ 114. Nõukogu valitud esimehe ja abiesimehe, liikmed ja kirikuvanema kinnitab ametisse praost pärast kaebuse tähtaja möödumist.

Ametisse kinnitatute volitused kestavad kuni uute ametisse kinnitamiseni.

§ 115. Nõukogu esimehe korraldusel võib kutsuda nõukogu koosolekule nii asjatundjaid kui ka nõukokku mittekuuluvaid koguduse liikmeid nende arvamuste ärakuulamiseks.

§ 116. Koguduse nõukogu esimees, abiesimees ja liikmed ning kirikuvanem täidavad oma kohuseid tasuta. Nende peale pandud eriliste ülesannete täitmise eest võib nõukogu määrata neile tasu.

§ 117. Koguduse nõukogu ülesandeks on:

- 1) järelevalve täiskogu otsuste täitmise üle;
- 2) koguduse majapidamise ja asjaajamise juhtimine ning koguduse varanduse eest hoolitsemine;
- 3) koguduse liikmetelt võetavate maksude määra ja maksu tähtaegade määramine ning järelevalve maksude korraliku tasumise üle;
- 4) hoolitsemine kirikuteenijate korteri ja ülalpidamise eest;
- 5) korjanduste, pidude, loteriide j.n.e. korraldamine ja annetuste vastuvõtmine;
- 6) laenude tegemine kuni 500 kroonini, tarbekorral ühes varanduse pantimisega Kirikute ja usuühingute seaduse § 29 ettenähtud korras;
- 7) koguduse ja tema kiriku tarvidustele vastavate erikapitalide asutamine;
- 8) koguduse eelarvete ning aruannete läbivaatamine ja kinnitamine;
- 9) koguduse kellamehe, kojamehe ja teiste töajadude palkamine;

- 10) nõukogu liikmete, kirikuvanema ja üldse kõigi täiskogu poolt valitavate isikute kandidaatide ülesseadmine ja täiskogule valimiseks esitamine;
- 11) koguduse esindajate valimine Kiriku, piiskopkonna ja praostkonna täiskogudele;
- 12) puudustkannatajate koguduse liikmete toetamine;
- 13) kiriku kaunistamise eest hoolitsemine, korra järele valvamine Jumalateenistustel ja rongikäikudel ning surnuaia korrashoidmine;
- 14) hoolitsemine noorsoo usukõlblise õpetamise ja kasvatamise eest ja järelevalve koguduse koolide üle;
- 15) misjoni-, karskuse-, hariduse-, heategevuse-, kirikukaunistamise-, omaabi- ja naisringide ning kasvatusmajade, vanadekodude ja koolide asutamine;
- 16) raamatukogude ja lugemistubade avamine ning usukõlblisesisuliste kõnede, loengute, kontsertide, perekonnaõhtute j.n.e. korraldamine, ja
- 17) üldse koguduse vaimliste ja aineliste huvide eest hoolitsemine.

§ 118. Nõukogu liikmete kohuseks on: 1) olla abiks kõigis koguduse asjus esimehele ja preestrile; 2) pidada silmas koguduse elu selles osas, mis antud tema hoole alla; 3) anda ligimestele juhatust usukõlblises elus; 4) võidelda rahva usukõlblist elu õhnestava kirjanduse levimise vastu; 5) kaitsta Ap.-õiget usku usuvastaste-, lahkusu- ja teiste valeõpetuste eest, ja 6) levitada oma ümbruskonnas Ap.-õigeusu vaimulikku kirjandust.

§ 119. Nõukogu koosolekud kutsub kokku koguduse juhatuse tarvidust mööda oma algatusel või $\frac{1}{3}$ nõukogu liikmete nõudmisel, kuid vähemalt kord aastas. Nõukogu koosolek on otsusevõimeline, kui koos pool tema liikmetest, nende hulgas esimees või tema abi, kes ka juhatavad koosolekut.

§ 120. Enese peal lasuvate ülesannete täitmise jaotab nõukogu oma liikmete vahel.

§ 121. Asjad otsustatakse nõukogus lihthäälteenamusega. Häälte poolenemisel annab juhataja hääle ülekaalu. Hääletamise viisi määrab nõukogu.

§ 122. Nõukogu otsused kantakse protokollile, millele kirjutavad alla koosoleku juhataja ja sekretär ning 3 nõukogu poolt määratud liiget.

Nõukogu protokollide ära kirjad esitatakse juhatuse poolt 2 nädala jooksul praostile teadmiseks ja kinnitamiseks.

§ 123. Igal koguduse liikmel on õigus esitada nõukogule, suuliselt või kirjalikult, koguduse elu edendamiseks kasulikke ettepanekuid, millised nõukogu peab võtma kaalumisele ja otsustamisele.

V peatükk.

Koguduse juhatuse.

§ 124. Koguduse juhatuse organ on koguduse täidesaatev organ ja koosneb esimehest, abiesimehest, kirikuvanemast ja tema abist ning sekretärist.

Juhatuses esimeheks on nõukogu esimees, abiesimeheks nõukogu abiesimees, laekahoidjaks — kirikuvanem ja sekretäriks köster. Kirikuvanema abi, kes on ühtlasi ka laekahoidja abi, valitakse nõukogu poolt oma liikmete hulgast.

Nõukogu võib vabastada kirikuvanema laekahoidja ametist; sel korral täidab laekahoidja kohuseid kirikuvanema abi.

Köstri puudumisel valib koguduse nõukogu juhatuse sekretäri kohustetäitja oma koosseisust.

§ 125. Juhatuse koosolekud, mis peetakse vähemalt kord kuus, kutsub kokku ja juhatab esimees või tema abi.

Juhatuse koosolek on otsusevõimeline, kui koos on 3 liiget, nende hulgas esimees või tema abi.

§ 126. Kirikuvanema kohuseks on koguduse laekahoidmine ja juhatuse poolt tema peale pandud majandusliste ülesannete täitmine ning kirikuteenijate abistamine korrahoidmise alal Jumalateenistuste ajal.

Ametisse astumisel annab kirikuvanem vastava vandetöotuse.

§ 127. Laekahoidja võtab vastu sissetulevad summad ja annetused, annab välja täiskogu, nõukogu ja juhatuse poolt määratud summad ja asjad ning esitab laekunud ja väljaläinud summade üle andmed tulude-kulude raamatusse kandmiseks; juhatuse poolt määratud raamatupidajale.

§ 128. Koguduse päralt olevad rahasummad hoitakse juhatuse poolt valitud rahaasutustes. Rahasummade rahaasutustesse paigutamise tingimused ning laekahoidja käes hoitavate summade ülemmäär määratakse kindlaks juhatuse otsusega.

§ 129. Sekretäri hooleks on koguduse kantseleitöö, nagu: juhatuse koosolekute protokollimine, koguduse liikmete nimekirjaraamatu korrahoidmine, liikmemaksuraamatu pidamine, aasta aruannete koostamine j.n.e.

§ 130. Juhatuse ülesandeks on:

- 1) koguduse huvide kaitsmine valitsuse- ja kohtuasutustes ning eraisikute juures ja vastavate volikirjade väljaandmine edasivolitamise õigusega;
- 2) koguduse täiskogu ja nõukogu otsuste täitmine;
- 3) koguduse täiskogu ja nõukogu kokkukutsumine ning nende päevakordade koostamine ja päevakorda võetud küsimuste ettevalmistamine;
- 4) koguduse varanduste valitsemine ja majanduslise elu korraldamine ning eelarvete ja aruannete koostamine;
- 5) järelevalve teostamine koguduse asutuste ja ettevõtete asjaajamise ja korra üle;
- 6) koguduselt Kiriku kasuks võetava liikmemaksu tähtajaline tasumine;
- 7) koguduse liikmete nimekirjaraamatu ja liikmemaksuraamatu aegajaline kontrollimine, ja
- 8) üldse kõikide koguduse asjade ajamine ja koguduse ellu puutuvate küsimuste lahendamine.

§ 131. Juhatuselt väljasaadetavaile kirjadele kirjutavad alla esimees või tema abi ja sekretär.

§ 132. Asjaajamisel tarvitab juhatus koguduse pitserit.

VI peatükk.

Kirikuamet (Kirikuteenijad).

§ 133. Koguduse kirikuameti moodustavad kirikuteenijad: preester ja diakon või preester ja köster.

Kogudus võib Sinodi loal suurendada või vähendada koguduse kirikuteenijate arvu.

Kui koguduses on kaks või rohkem preestrid, siis üks neist Mitropoliidi määramisel on esipreester.

Köstri ametit võivad pidada ka preestri või diakoni seisuses olevad isikud. Köstri kohuseid võivad täita ka naissoost isikud.

§ 134. Kirikuteenijad valitakse koguduse täiskogu poolt, kui selleks on Mitropoliidi luba. Valitud kirikuteenijad kinnitab ametisse Mitropoliit. Mitropoliidil on õigus määrata ametisse kirikuteenijaid ka oma äranägemisel.

Määratavate kirikuteenijate tasu ja maksu tingimuste suhtes on maksev § 139.

§ 135. Kirikuteenijaid võib ametist vabastada või ümber paigutada nende eneste soovil, kui ka Mitropoliidi äranägemisel.

§ 136. Kirikuteenijate õigused ja kohused ameti alal määratakse ära Kiriku seadlustega ja sinodi korraldustega.

§ 137. Koguduse kirikuameti peäülesandeks on usuliste talituste pidamine.

Kirikuamet, eesotsas preestriga, on vastutav ka koguduse kristliku hariduse ja usukõlblise elu arengu eest.

Teised vaimulikud võivad pidada Jumalateenistusi ja usulisi talitusi koguduse piirides või kirikus ainult kohaliku preestri nõusolekul, arvatud välja Mitropoliit ning kohalik piiskop ja praost, kes on õigustatud pidama Jumalateenistusi neile alluvates kogudustes oma äranägemisel või tarbekorral saatma selleks oma esindajaid.

VII peatükk.

Kirikuteenijate valimise kord.

§ 138. Kirikuteenijate valimisi võib võtta ette ainult Mitropoliidi loal, kui viimase poolt on tunnustatud koguduses vastav koht vabaks.

§ 139. Kirikuteenija koha vabaks tunnustamise järele peab koguduse nõukogu enne valimisi määrama kindlaks kirikuteenijate tasu suuruse ja maksu tingimused.

Kirikuteenijate tasu suurust ja maksu tingimusi võib muuta ainult Sinodi loal.

§ 140. Palvekirjad vabale kohale kandideerimise loa saamiseks antakse Mitropoliidile ühes paluja elulookirjelduse ja dokumentidega tema vanaduse, hariduse ja endise teenistuse üle.

§ 141. Kirikuteenijate valimisi korraldab koguduse juhatus.

§ 142. Juhatus võib panna kandidaatidele ette pidada koguduse kirikus proovi-Jumalateenistust, tasudes neile ettepaneku vastuvõtmisel sõidukulud.

§ 143. Valimistest kuulutatakse kirikus Jumalateenistuse lõpul kolmel pühapäeval ja loetakse ette kandidaatide nimed ja ametlikud andmed nende kohta.

Peale selle on lubatud valimistest teatada koguduse liikmetele ka teistel viisidel.

§ 144. Koguduse täiskogu koosolek on otsusevõimeline kirikuteenijate valimisteks, kui temast võtab osa vähemalt pool kõigist § 92 ettenähtud koguduse täisõiguslistest liikmetest.

Ei ilmu vajalik arv koguduse liikmeid määratud ajaks, siis peetakse uus valimiskoosolek mitte enne poolt tundi või mitte hiljem kolme nädalat pärast esimeseks koosolekuks määratud aega. See uus koosolek on otsusevõimeline, kui temast võtab osa vähemalt $\frac{1}{10}$ kõigist § 92 ettenähtud täisõiguslistest koguduse liikmetest ja kui koosoleku aeg oli määratud kindlaks juba esimese koosoleku kokkukutsumise kuulutustes.

§ 145. Pärast seda, kui loetud ette kandidaatide nimed ja esitatud andmed nende kohta, võivad koosolijad avaldada oma arvamusi ülesseatud kandidaatide kohta, jäädes selle juures sündsuse ja viisakuse piiridesse.

§ 146. Kõik kandidaadid võetakse kinnisele hääletamisele selles järjekorras, millises esitatud palvekirjad Mitropoliidile. Valituks loetakse see kandidaat, kelle poolt on hääletanud vähemalt $\frac{2}{3}$ koosolijatest. Kui esmakordsel hääletamisel ükski kandidaat ei saa $\frac{2}{3}$ hääli, siis tuleb korrata hääletamist, kuni üks kandidaatidest saab üle poole koosolijate häältest, kusjuures hääletajate arv ei või olla alla $\frac{1}{10}$ põhimääruse § 92 ettenähtud täisõigusliste koguduse liikmete arvu. Valimiste toimetamise üle koostatakse akt, mis peab sisaldama järgmised andmed: millal (aasta, kuupäev ning valimise koosoleku algus ja lõpp), kus ja millises koguduses on leidnud aset valimised, palju on koguduses täisõiguslisi liikmeid (§ 92) ja palju neist on ilmunud koosolekule, valitavate kandidaatide nimed, palvete esitamise järjekord ja igale kandidaadile salajasel hääletamisel poolt ning vastu antud häälte arv. Aktile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja sekretär ning koguduse juhatus.

Palvekirjad kandidaatide poolt kirjutatakse koguduse juhatause nimele, kuid esitatakse Mitropoliidile, kes need saadab edasi kogudusele, kui palujale kandideerimine vabale kohale lubatud.

§ 147. Valimise akt saadetakse praosti kaudu Mitropoliidile kinnitamiseks pärast kaebuse tähtaja möödumist.

§ 148. Valimiste vastu võivad esitada Mitropoliidile kaebusi 2 nädala jooksul, arvates valimiskoooleku protokollilt ettelugemise päevast, kandidaadid, kes saanud valimisteks Mitropoliidilt loa, või vähemalt $\frac{1}{3}$ valijatest. Kaebused kirjutatakse Mitropoliidi nimele ja esitatakse koguduse juhatausele, kes need ühes oma seletusega saadab edasi praosti kaudu Mitropoliidile.

§ 149. Valimiste vastu on praostil õigus esitada protesti Mitropoliidile kahe nädala jooksul, arvates valimisakti kättesaamise päevast.

Kaebused ja protestid lahendab Mitropoliit ühe kuu jooksul, arvates nende saamise päevast, isiklikult või annab nad lahendamiseks Kirikukohtule. Mitropoliidi otsused neis asjus on lõplikud.

VIII peatükk.

Koguduse revisjonikomisjon.

§ 150. Koguduse majanduslise tegevuse ja asjaajamise revideerimiseks valitakse täiskogu poolt 5 aastaks kolmeliikmeline revisjonikomisjon, kes valib oma keskelt esimehe. Liikmetele valitakse sama palju kandidaate. Revisjonikomisjoni liikmeteks ja nende kandidaatideks ei või olla koguduse nõukogu ja juhatause liikmed ega teised koguduse ametis või teenistuses olevad isikud.

Revisjonikomisjoni koosolek on otsusevõimeline, kui koos vähemalt kaks liiget.

§ 151. Revisjonikomisjon on kohustatud revideerima koguduse kassat, tulude ja kulude raamatuid ühes tõendavate dokumentidega, koguduse varanduslist seisukorda, tema organite asjaajamist ja aruandeid, kui ka toimetama kontrollimist raamatutes näidatud varanduste olemasolu ning nende seisukorra üle.

Juhatus ja üldse kõik koguduse teenistuses olevad isikud on kohustatud olema abiks revisjonikomisjonile tema töös ja näitama ette kõik nende korralduses olevad raamatud, dokumendid ning varandused.

§ 152. Revisjonikomisjon teeb läbivaadatud raamatuisse vastavad märkused, teatab leitud puudustest juhatusele ja kannab ette oma töö tulemustest nõukogule ja täiskogule nende lähematel koosolekutel.

§ 153. Revisjonikomisjon on kohustatud toimetama revideerimist vähemalt kord aastas, kuid ta on õigustatud seda tegema oma äranägemisel igal ajal.

§ 154. Revisjonikomisjon oma täies koosseisus on õigustatud nõudma juhatusele, et viimane kutsuks kokku koguduse nõukogu. Juhatuse on kohustatud täitma seda nõudmist hiljemalt ühe kuu jooksul, võttes päevakorda revisjonikomisjoni ettekande.

IX peatükk.

Koguduse varandused ja tuluallikad.

§ 155. Kogudusel võib olla kinnis- ja vallasvara.

§ 156. Koguduse sissetulekuallikad on: 1) vabatahtlikud annetused kinnis- ja vallasvara näol; 2) liikmemaks ja usuliste talituste eest võetavad tasud; 3) küünlate, laululehtede ja vaimuliku kirjanduse müügist kui ka korjandustest saadud summad; 4) näitemüükidest, loosimistest, pidudest, kontsertidest ja igasugustest majanduslistest ettevõtetest laekuvad summad; 5) kinnisvara sissetulekud, üürid ja rendid ning matmispaikade maksud.

§ 157. Kogudused on kohustatud ostma ja tarvitama ainult Kiriku täiskogu poolt määratud küünlatehastes valmistatud küünlaid.

§ 158. Matmispaikade müügist saadud summad tarvitatakse ainult surnuaia korrashoidmiseks ja kaunistamiseks.

§ 159. Koguduse kinnis- kui ka ajaloolise ja kunstilise väärtusega vallasvara võõrandamine, vahetamine, pantimine ja üle 6 aasta rendile andmine sünnib koguduse täiskogu otsusel Kirikute ja usuühingute seaduse § 29 ettenähtud korras.

Laenude tegemine toimub käesoleva põhimääruse §§ 109 ja 117 järgi.

§ 160. Kogudusest lahkunuil või väljaheidetuil ei ole mingit õigust koguduse varandusele.

X peatükk.

Koguduse asutamine ja likvideerimine.

§ 161. Koguduste asutamine kuulub Sinodi võimkonda.

Sinodil on õigus usuelu huvides ja olukorra nõuetel jaotada olemasolevaid kogudusi. Sarnastel kordadel Sinod otsustab ka koguduste vahel jaotamisele tuleva varanduse küsimuse.

§ 162. Koguduse likvideerimine toimub Sinodi otsusel: 1) kui koguduse liikmete arv on sedavõrd vähenenud, et ülejäänud koguduse liikmed ei suuda iseseisvalt oma kirikut ega kirikuteenijaid ülal pidada, 2) kui koguduse liikmed tahtlikult ei täida oma kohustusi kiriku ja kirikuteenijate vastu hoolimata Kiriku keskvõimu manitsustest, ning 3) kui koguduses tekivad suuremad lahkkelid või arusaamatused, mis takistavad koguduse elu arenemist.

Likvideeritava koguduse varandus antakse Sinodi otsusega mõne naabruses oleva koguduse kasutada või võetakse Kiriku keskvõimu korraldusse.

III osa.

Kirikukohtud.

I peatükk.

Üldmäärused.

§ 163. Kiriku ja tema koguduste administratsiooni alal tekkivate vaidluste ning Kiriku ja ta koguduste organite otsuste peale antavate kaebuste ja protestide läbivaatamiseks ja otsustamiseks, samuti ka kirikuteenijate distsiplinaar-asjade arutamiseks on Eesti Apostliku-õigeusu Kirikul Kirikukohtud.

§ 164. Usu alal tekkivate vaidluste ja lahkkelide lahendamisel on Piiskoppide Kogul Ülem-Kirikukohtu ja Kiriku täiskogul Alam-Kirikukohtu õigused.

§ 165. Kirikuteenijate distsiplinaar-süütegudeks loetakse: 1) kiriku-teenistuskorra rikked, 2) korratus ja hooletus ametikohuste täitmisel ja 3) eksimused eluviisides.

Distsiplinaar-süütegude eest määratavad karistused on: 1) hoiatus, 2) märkus, 3) noomitus, 4) ajutine teenistuspäidamise keeld, 5) ümberpaigutamine teisele kohale, 6) ametist tagandamine ja 7) ametist tagandamine ühes ametipühitsuse äravõtmisega vaimulikkudelt ja kutseõiguse äravõtmisega teistelt kirikuteenijatelt.

§ 166. Kirikukohtud on: 1) Eesti Apostliku-õigeusu Alam-Kirikukohus ja 2) Eesti Apostliku-õigeusu Ülem-Kirikukohus.

§ 167. Kirikukohtud asuvad Tallinnas ja nende asjaajamine toimub Sinodi poolt määratud ruumides.

§ 168. Kirikukohtutel on oma pitsbrid nende nimetustele vastavate pealkirjadega.

II peatükk.

Kirikukohtute koosseisud.

§ 169. Kirikukohtu koosseisus on kolm kohtunikku: esimees ja kaks liiget, kellest üks on esimehe asetäitja.

§ 170. Kirikukohtute esimehed ja need liikmed, kes esimehe asetäitjateks, peavad olema kõrgema juriidilise haridusega. Ap.-õigeusulised Eesti Vabariigi kodanikud ja vähemalt 30 aastat vanad, kuna teised liikmed peavad olema Ap.-õigeusu vaimulikud.

§ 171. Kirikukohtute esimehed, nende asetäitjad liikmed, samuti ka vaimulikud liikmed valitakse Kiriku esinduskogu poolt kinnisel hääletamisel kolmeks aastaks ja kinnitatakse ametisse Mitropoliidi poolt.

§ 172. Kirikukohtute liikmetele valitakse võrdne arv kandidaate, kes oma isikuliste omaduste poolest peavad vastama samadele nõuetele, mis maksavad liikmete kohta, ja kes kutsutakse kohtute istungitest osa võtma Kirikukohtute esimeeste poolt — vaimulik vaimuliku ja ilmalik ilmaliku asemele, kui liige on takistatud oma ülesannete täitmises.

§ 173. Kirikukohtute sekretäri kohused lasuvad Sinodi sekretäril, kui Sinodi poolt ei ole määratud erisekretäre.

Kirikukohtute esimeestel on õigus kutsuda, Mitropoliidi nõusolekul, kohtu sekretäri kohuste täitmisele ka mõnda teist isikut.

§ 174. Kirikukohtute esimehed ning liikmed ei saa tasu oma ülesannete täitmise eest, kuid Sinodi poolt tasutakse neile kõik ülesannete täitmise seoses olevad kulud.

III peatükk.

Kirikukohtute võimupiirid.

§ 175. Kirikukohtute võimupiir ulatab üle kogu Vabariigi territooriumi.

§ 176. Eesti Ap.-õigeusu Alam-Kirikukohtule alluvad:

- 1) kirikuteenijate distsiplinaar-asjadest need, mis Mitropoliit annab Kirikukohtu lahendada ja millistes süüdlasi võib ähvardada ümberpaigutamine teisele teenistuskohale või tagandamine teenistuskohalt või ametipühitsuse äravõtmine vaimulikelt või kutseõiguse äravõtmine teistelt kirikuteenijailt;
- 2) koguduste nõukogude ja juhatuste kaebused Sinodi (Kirikuvalitsuse) korralduste peale, millega pandud seisma koguduse nõukogu või juhatuse teistkordne otsus või korraldus, mis tehtud Sinodi nõudel — asja ümber otsustada või ümber korraldada (Kirikute ja usuühingute seaduse § 23);
- 3) kaebused ja protestid piiskopkondade, praostkondade ning koguduste täiskogude ja nõukogude ning praostite otsuste peale, kui neis taotletakse nende otsuste tühistamist või muutmist seaduse või käesoleva põhimääruse või seaduses ettenähtud korras väljaantud seadluste ning korraldavate sundnormide rikkumise pärast.

§ 177. Eesti Ap.-õigeusu Ülem-Kirikukohtule alluvad:

- 1) edasikaebused kõigis kirikuteenijate distsiplinaar-asjades Eesti Ap.-õigeusu Alam-Kirikukohtu otsuste peale, millega on karistuseks määratud ümberpaigutamine teisele teenistuskohale või tagandamine teenistuskohalt või ametipühitsuse äravõtmine vaimulikelt või kutseõiguse äravõtmine teistelt kirikuteenijalt;
- 2) kaebused Kiriku täiskogu otsuste peale, kui neis taotletakse täiskogu otsuste tühistamist põhjusel, et täiskogu kokkukutsumisel või täiskogu koosolekul küsimuse otsustamisel on rikutud seaduse või põhimääruse eeskirju või et täiskogu koosolekutest on võtnud osa otsuste tegemisel isikud, kes selleks ei olnud õigustatud, või et neist koosolekuist ei lubatud võtta osa isikutel, kes selleks olid õigustatud;
- 3) kaebused Sinodi (Kirikuvalitsuse) otsuste peale, mis tehtud põhimääruse § 41 p.p. 12, 15 ja 16 all ning §§ 43 ja 44 ettenähtud küsimustes.

IV peatükk.

Kirikukohtute asjaajamise kord.

§ 178. Asjaajamine Kirikukohtutes toimub Administratiiv-kohtupidamise korra kohaselt, kuivõrd see ei ole muudetud Kiriku seaduste, seaduste ja käesoleva põhimäärusega.

§ 179. Distsiplinaar-asjade otsustamisel kohaldavad Kirikukohtud Kiriku seaduste ning seadluste kõrval ka Distsiplinaarseadustiku eeskirju.

§ 180. Kirikukohtute istungid on kinnised, kuid kohtute esimehed võivad kuulutada Mitropoliidi loal istungi avalikuks kas terves ulatuses või osaliselt.

§ 181. Adm. Kpd. korras ettenähtud kohtulõivu asemel võetakse asjaotmetuse kulude katteks kaebajatelt erilist maksu, mille suurus võib olla viiest kroonist kuni kahekümne kroonini ja mis määratakse kindlaks Kiriku esinduskogu poolt igaks 3 aastaks.

Kantsleimaksu asemel võetakse väljaantavate paberite pealt nende valmistamise kulude katteks üks kroon poognalt või selle osalt, kui väljaantav dokument väikesem.

Peale selle kannavad pooled nende poolt ülesantud tõenduste kogumisega või esitatud tõenduste järelkatsumisega seotud kulud, vastavalt kohtu määrusele.

§ 182. Eesti Ap.-õigeusu Alam-Kirikukohtu otsused astuvad seaduse jõusse:

- 1) otsuse kuulutamiseks: a) kui nendega on määratud kirikuteenijale distsiplinaar-asjas karistuseks hoiatus, märkus või noomitus; b) kui nad tehtud kaebuste puhul, mis nähtud ette käesoleva põhimääruse § 176 p. 2;
- 2) edasikaebuse tähtaja möödumisega, kui nende peale ei ole edasi kaevatud.

§ 183. Eesti Ap.-õigeusu Ülem-Kirikukohtu otsused on lõplikud ja nende peale ei ole edasikaebust.

§ 184. Kaebuste andmiseks on kahepäevane tähtaeg, arvates kaebust põhjustava otsuse või korralduse tegemise või seaduse, seadluse või põhimääruse rikkumise teadasaamisest; edasikaebuste esitamiseks on sama tähtaeg, arvates otsuse kuulutamisest, millele edasi kaevatakse.

§ 185. Kutsete kättetoimetamine Kirikukohtute asjades toimub posti kaudu väljastuskviitungite vastu; Kirikukohtute asukohas võidakse neid saata ka käskjala kaudu.

V peatükk.

Kirikukohtute otsuste täitmine.

§ 186. Kirikukohtute seadusjõusse astunud otsused viiakse täide TKS § 139⁵ ettenähtud korras, milleks esitatakse vastavad asjatoimetused Tallinna ringkonnakohtule otsuse täideviimisest huvitatud isiku või asutuse vastaval palvel.

VI peatükk.

Lõppmäärused.

§ 187. Kiriku esinduskogu on õigustatud andma välja lähemaid juhtnõure Kirikukohtute asjaajamise korra kohta.

Eesti Ap.-õigeusu Kiriku Sinodi:

Esimees Mitropoliit Aleksander.

Liikmed: (allkirjad).

Sekretär (allkiri).

